

Artiklen er baseret på et interview med Lisbeth Radich, der er souschef på Engholmskolen i Allerød kommune.

Den røde tråd – fortid, nutid og fremtid

Siden skoleåret 1999/2000 har Allerød Kommune kørt et fælles udviklingsprojekt i lokaldistrikterne, der har til formål at skabe et tværfagligt samarbejde, som skal lette overgangen for de børn, der skal starte i børnehaveklasse. Udviklingsprojektet er kendt under 'Fokuspunkt 5-samarbejdet', da samarbejdet bygger på selv samme fokuspunkt i programmet 'Folkeskolen år 2000', som blev søsat i 1998 af bl.a. Undervisningsministeriet.

I forbindelse med opstarten af Fokuspunkt 5-samarbejdet fik alle lokaldistrikter i en periode tilknyttet en konsulent fra kommunen, som sikrede, at de kom godt fra start og fik lavet helt konkrete aftaler for, hvor tit og hvor ofte de skulle mødes, hvem der skulle tage referat, hvad samarbejdet reelt skulle handle om osv. Denne opstartshjælp, vurderer Lisbeth Radich, har været utrolig vigtig for resten af forløbet. Det har hjulpet med til at få startet nogle gode og nødvendige værdisnakke om, hvad de ville fokusere på i deres lokaldistrikt.

Lisbeth Radichs vurdering er også, at *"hvis ikke der var taget initiativ til et formaliseret samarbejde, så ved jeg ikke, hvornår vi var kommet i gang. Det kræver en kommunal igangsætning og, at samarbejdet og samordningen er et krav fra kommunens side. Hvem er det lige, der tænker de store tanker? Hvordan er det lige, vi kommer i gang, hvis der ikke er nogen, der sparker det i gang?"* Samtidig påpeger hun, at det er meget vigtigt, at distrikterne får lov til selv at sætte deres eget præg på samarbejdsaftalerne og retningslinjerne for at skabe det nødvendige lokale ejerskab.

På Engholmskolen har Fokuspunkt 5-samarbejdet resulteret i et formaliseret samarbejde med de seks dagtilbud, der ligger i skolens distrikt. Et samarbejde, der fokuserer på at involvere og engagere medarbejderne frem for lederne. Endnu i dag afholdes to årlige møder, hvor pædagoger fra dagtilbud og SFO samt børnehaveklasselederne deltager. Mere om de konkrete tiltag i samarbejdet senere.

Allerød Kommune har efterfølgende i 2005 oprettet lokale koordineringsgrupper for at understøtte den sammenhængende børnepolitik under hovedoverskriften 'Den røde tråd i barnets liv'. En af idéerne er, at børnene skal kunne blive i samme distrikt fra vuggestue til skole. For at understøtte dette har kommunen i hvert distrikt nedsat en koordineringsgruppe bestående af lederne fra alle de institutioner i det pågældende distrikt, der arbejder med børn og unge i alderen 0-18 år. I dag samarbejdes i Engholmskolens distrikt derfor både på medarbejderniveau i regi af Fokuspunkt 5-samarbejdet og på lederniveau i den lokale koordineringsgruppe.

For at understøtte 'Den Røde Tråd' i lokaldistrikterne er det netop (forår 2009) blevet besluttet i kommunen at ansætte områdekoordinatorer i de enkelte lokaldistrikter blandt lederne. Erfaringen har således vist, at det dels kan være svært at holde fokus og aftaler i en presset hverdag, dels kan blive for personafhængigt i de enkelte samordningsgrupper, hvorvidt samarbejdet fungerer godt. Lisbeth Radich hilser tiltaget velkommen og tror på, at det fremover kommer til at køre meget bedre i alle lokaldistrikterne – lige så godt som i Engholm.

Fra frivillig til obligatorisk Mini-SFO

I Allerød kommune har der siden 2006 været Mini-SFO'er på nogle skoler. En af forudsætninger var, at skolen skulle have plads til at tage imod børnene. De fysiske rammer på Engholmskolen gjorde, at de kunne oprette en Mini-SFO med plads til 24 børn, hvilket svarer til ca. en tredjedel af de kommende skolebørn.

Mini-SFO'en ligger i selvstændige basislokaler i tilknytning til den almindelige SFO. Den har indtil nu været et frivilligt tilbud til forældrene, som de kunne søge om at få deres barn tilmeldt. Lisbeth fortæller, at dagtilbuddene i starten var en anelse skeptiske over for tanken om en Mini-SFO. Var skolen kun ude på at tage børnene fra dem før tid? Opstartssamtalerne og den efterfølgende dialog fik dog hurtigt nedbrudt denne misopfattelse.

Konkret har man i Mini-SFO'en kørt med rullende månedlig SFO-start i perioden 1. januar til 1. april, dog med den regel, at der skulle være mindst ti børn tilmeldt, før man startede gruppen op. I praksis har det betydet, at Mini-SFO'en er begyndt 1. februar. Herefter er der henholdsvis 1. marts og 1. april kommet flere børn til gruppen.

Fra skoleåret 2010/2011 bliver Mini-SFO'en obligatorisk. Det skyldes en politisk beslutning om, at det skal være obligatorisk for *alle* kommende skolebørn i Allerød kommune – uanset skoledistrikt – at gå i Mini-SFO. Det kommer til at betyde, at indskrivningstidspunkterne ændres og, at de fysiske rammer udvides.

Efter dialog med kommunens dagtilbud og SFO'er har Allerød Kommune valgt, at der fortsat skal være rullende SFO-start. For at ensrette det for alle skoledistrikter vil det blive muligt at indskrive børnene til start 1. marts, 1. april eller 1. maj. Det bliver dagtilbuddene, der i samarbejde med forældrene laver en fordeling af børnene på de tre indskrivningsdatoer. Lisbeth fortæller, at de på Engholmskolen ikke kun har indkørt efter alder. De har i stedet for primært set på trivsel og kammeratskaber. *“Hvis vi fjerner fem børn fra en børnehaves storbørnsgruppe, og der derved kun skal være én tilbage, så er det ikke godt. Så er vi måske nødt til at tage en med over, som måske ikke er helt klar endnu. Men han må følges ad med de andre,”* udtaler Lisbeth. Hvorvidt trivsel og kammeratskaber forbliver fordelingskriterier, ved Lisbeth endnu ikke. De kommunale fordelingsmæssige retningslinjer er således fortsat under udarbejdelse. Lisbeth tror dog på, at alder fortsat ikke bliver det eneste hensyn.

Mini-SFO'ens aktiviteter ligner ifølge Lisbeth på mange måder dem, som dagtilbuddene i dag laver i storbørnsgrupperne. Normeringen er også den samme som i dagtilbuddet. Fremover forventer Lisbeth dog, at storbørnsgrupperne helt forsvinder i dagtilbuddene, når Mini-SFO'en bliver obligatorisk.

Forskellen i dag mellem Mini-SFO'en og dagtilbuddene ligger for Lisbeth i, at skoledelen får mulighed for at fylde mere i børnenes dagligdag – ikke fordi der fokuseres mere på undervisningslignende aktiviteter, men fordi børnene befinder sig i skolen og dermed bliver en del af den. Børnene deltager således på lige fod med de andre elever i forårets aktiviteter på skolen. Det gælder bl.a. morgensang tre gange om ugen og skolefest i maj. Lisbeth fremhæver derfor også, at det fysiske miljø har stor betydning: *“Hvis et barn i Mini-SFO går igennem vores fællesrum i undervisningstid, så er der børn, der sidder og læser eller måske arbejder ved computer. Der foregår*

undervisning alle vegne rundt omkring børnene. Så hvis de er lidt nysgerrige, er der mange små ting, de kan suge til sig. De får nogle små nåleprik hele tiden. Det er ikke noget, man kan forklare eller beskrive for dem i en storbørnsgruppe i børnehaven.”

Overgangssamarbejde mellem dagtilbud og skole

Det tætte overgangssamarbejde er knyttet til de seks dagtilbud, der ligger i Engholmskolens distrikt. I forhold til de syv andre dagtilbud, som Engholmskolen også modtager børn fra, er kontakten mere uformel. Her foregår kontakten primært via e-mail, mens der med skoledistriktets dagtilbud derimod holdes reelle samarbejds- og koordineringsmøder mellem medarbejderne to gange om året.

Det mest centrale tiltag i samarbejdet er afviklingen af **praktikbesøg** på Engholmskolen. På praktikdagen kommer maksimalt fem børn ad gangen på besøg i børnehaveklassen. De kommer en dag fra kl. 8-13, hvor de deltager i undervisningen på lige fod med de andre børn. Børnene ledsages på dagen af en pædagog fra deres dagtilbud. I samarbejdsaftalen har man beskrevet, at dagtilbuddene selv afholder udgiften til at sende pædagoger med på praktikbesøgene.

Praktikbesøgene er ikke kun et vigtigt led i forberedelsen af barnet; det er også afgørende for mulighederne for at styrke voksenkendskabet blandt pædagogerne i dagtilbud og børnehaveklasselederne. Lisbeth oplever, at pædagogerne selv giver udtryk for, at de meget gerne vil med på besøgene.

Voksenkendskabet mellem dagtilbud og skole vægtes også så højt, at det er besluttet, at praktikbesøgene også fremover gennemføres af dagtilbuddene, og ikke af Mini-SFO'en, når denne bliver obligatorisk. *“Voksenkendskabet bærer jo vores samarbejde et langt stykke hen ad vejen,”* beretter Lisbeth og uddyber: *“Al erfaring viser, at hvis vi skal bevare kontakten, så er det de voksne, der skal bære det igennem. Vi bliver nødt til at gøre nogle ting, hvor de voksne, som ikke er på ledelsesplan, mødes. Ellers så dør det.”*

Det er ikke alle børn, der kommer på praktikbesøg, som faktisk ender med at gå på Engholmskolen. Enkelte tilknyttes andre skoler. Det gav i starten en vis modstand fra forældrenes side til praktikbesøgene. De havde svært ved at se idéen i at besøge Engholmskolen, hvis deres barn skulle gå på en anden skole. Lisbeth fortæller dog, at alle i dag er rigtig glade for ordningen. Holdningen fra skolens side er også, at, uanset om man skal starte på Engholmskolen, giver praktikbesøget barnet et godt indblik i, hvad man laver i en børnehaveklasse.

Det andet tiltag i overgangssamarbejdet er afholdelsen af **overførelsessamtaler** i maj med de forældre, som måtte ønske det. Optakten starter reelt med afholdelsen af forældresamtaler i dagtilbuddene. Hidtil har disse samtaler i dagtilbuddet ligget i oktober af hensyn til mulig tilmelding til Mini-SFO. Nu hvor Mini-SFO bliver obligatorisk, har man valgt at rykke forældresamtalerne i dagtilbuddet til januar.

Forud for forældresamtalen modtager forældrene et skolestartsskema (link: [Abil1.pdf](#)), som de enten udfylder forud for forældresamtalen eller i samarbejde med dagtilbuddene i forbindelse med forældresamtalen. Herudover har Engholmskolen også lavet en folder om skoleparathed (link: [Abil2.pdf](#)) baseret på lignende materiale fra Søllerød Kommune. Lisbeth oplever, at *“forældreskemaet*

har været med til at standardisere, hvad vi har brug for at vide. Og i forhold til tavshedspligten, gør det det meget enklere for dagtilbuddet, fordi de på skemaet kan skrive hvilke oplysninger, der må blive videregivet.” I skemaet har forældrene mulighed for at beskrive over for skolen, hvad de ser af særlige behov hos barnet. I skemaet kan de også angive, at de ønsker at få en samtale med skolen, inden deres barn starter i skole.

Der har i dette forår været seks forældre, der har ønsket en overførselssamtale inden skolestart, mens der sidste år var ni samtaler. Overleveringssamtalerne holdes på skolen, hvor forældrene og en pædagog fra daginstitutionen kommer på besøg. Fra skolens side deltager skolelederen og børnehaveklasselederen.

Det er ikke Lisbeths oplevelse, at forældrene generelt holder igen med oplysninger om deres barn for at kunne starte på en frisk. Og for skolen er det virkelig givtige informationer, de får med – både ved samtalerne og gennem skemaerne. *“Som en børnehaveklasseleder sagde, ’bare det, at jeg ikke skal finde ud af eller opdage, at et barn har det godt med at sidde et bestemt sted. Det er nogle gange så lidt, der skal til. Men det er også med til at skabe tillid mellem forældre og os, at de har nået at fortælle os nogle ting i forvejen,’*” fortæller Lisbeth Radich.

Det diskuteres i øjeblikket i koordineringsgruppen hvilke pædagoger, der skal deltage i overførselssamtalerne, når Mini-SFO’en bliver obligatorisk. Skal de fortsat holde dem i maj, eller skal de rykkes frem, så de holdes forud for starten i Mini-SFO’en? Umiddelbart tyder det på, at det fremover bliver Mini-SFO’ens pædagoger, der kommer til at deltage, fordi man fortsat ønsker at holde overførselssamtalerne sidst på foråret. Herved kan man nå at få den udvikling med, som barnet gennemgår efter børnehaven.

Endelig sikrer Engholmskolen, at alle skoledistriktets dagtilbud får en feedback på, hvordan det er gået med de børn, der er begyndt i skole. *“Hvordan er det nu at være X, som vi var så bekymret for?”* Opfølgningen sker dels ved, at børnehaveklassen i efteråret besøger dagtilbuddene, hvis det kan lade sig gøre, dels i forbindelse med de årlige møder

De årlige møder bruges også generelt til en forventningsafstemning af, hvad børnene forventes at kunne, når de kommer i skole. Den del kommer de dog også ind på i forbindelse med praktikbesøgene. Gennemgående tages altid udgangspunkt i hinandens læreplaner. Lisbeth fortæller, at *“vi har snakket meget læreplaner i dagtilbuddene og i vores børnehaveklasser. Ikke at de nødvendigvis skal være identiske, men de arbejder inden for samme præmisser med de seks overskrifter. Det ligner jo hinanden lidt.”* Hun uddyber videre, at *“ved at snakke sammen om hinandens læreplaner er der blevet skabt en anden måde at snakke om tingene på i børnehaven. Ikke at aktiviteterne dermed er blevet til undervisning, men på en tur i skoven tales måske mere om, hvad det er man ser.”*

Skole-hjemsamarbejdet

Forud for skolestarten inviteres de kommende skolebørn og deres forældre til en dag på skolen, hvor der mere specifikt fortælles om, hvad Engholmskolen er for et sted.

Lisbeth fortæller, at de arbejder meget med ordet ’tryk’. Ifølge hende tænker forældrene noget helt andet, når man taler om tryk, end skolen gør. Forældrene sidestiller tryk med omsorg.

Forældrene laver madpakker, hænger tøjet op og gør i det hele taget en masse for deres børn. *“Vi tænker tryghed som selvhjulpethed. Hvis man kan klare sig selv, så er det godt og trygt at være et sted, hvor der ikke er så mange voksne. Det er noget af det, vi har prøvet at gøre rigtig meget ud af på vores indskolingsmøder,”* fortæller Lisbeth Radich.

Hun oplever derfor også, at forældrenes umiddelbare tanke omkring Mini-SFO'en var, at det var et kæmpe sted. *“Vi har ikke noget hegn, og vi har ikke havelåger. Kan man nu sikre sig, at børnene ikke løber ud på vejen? Er der ikke meget larm, for SFO'en har jo ofte det image,”* uddyber Lisbeth. Mini-SFO'en havde derfor heller ikke fuld belægning de første par år. I dag må de til gengæld sige nej til nogle på grund af manglende pladser.

Lisbeth oplever, at det er rigtig godt, at forældrene kommer til at kende skolen og SFO'en, inden børnene starter i skole. På den ene side fordi de også kan være usikre på, hvordan de skal bevæge sig rundt på skolen. *“Hvad for en dør skal jeg gå ind ad om morgenen? Den bekymring når vi også at komme ud over. De ting bliver bare 'nå, sådan gør vi her', og forhåbentlig vil det forplante sig til børnene,”* tænker Lisbeth. På den anden side giver det også mulighed for at SFO'en kan komme mere i fokus. *“Der er ingen tvivl om, at når de kommer i skole, så er det meget det faglige, forældrene går op i. Nu bliver de tvunget til kun at forholde sig til SFO'en på en helt anden måde, end de plejer,”* siger Lisbeth og uddyber: *“Skolen er pr. definition vigtig for forældrene, fordi der er fokus på det faglige, og der venter noget alvorligt efter 9. klasse. Den fokus har SFO aldrig haft.”*

Skolestarten

Børnehaveklassen har altid første skoledag dagen efter, at de andre klasser er startet i skole. Dagen begynder med, at de nye skolebørn kommer med ned i teatersalen, hvor hele indskolingen synger for dem. Herefter kaldes alle børnehaveklassebørnene frem ved navn én efter en og herefter går en klasse ad gangen med deres lærer op til deres klasseværelse.

Den egentlig klassedannelse sker dog først endeligt i foråret i børnehaveklassen. Børnene inddeles dog fra starten af skoleåret i tre faste klasser, som børnehaveklasselederen og skolelederen sammensætter på baggrund af de informationer, de har fået gennem skolestartsskemaerne og samtaler med forældre og pædagoger.

Når børnene begynder i børnehaveklasse, har de en mappe med ting med fra børnehaven, som danner udgangspunkt for de første samtaler med børnene. På baggrund af mappens indhold skal barnet præsentere sig selv. Det er aftalt i koordineringsgruppen hvilke bestemte ting, mappen skal indeholde.

Lisbeth synes, at det er meget tydeligt hvilke af de kommende skolebørn, der har været i Mini-SFO, og hvem der kommer direkte fra børnehaven. *“Man kan se det, når de sidder der og venter med deres forældre. Den måde, de hopper ind på, når de bliver kaldt op, er meget forskellig. Dem, der har været i Mini-SFO'en hopper bare frem, mens de andre sidder stille med mor i hånden. Den forskel tror jeg ikke, vi kommer til at se mere, når Mini-SFO bliver obligatorisk. De er blevet mere trygge,”* forudser Lisbeth.

Hun oplever også, at børnehaveklasselederne i den første tid kan se forskel på hvilke børn, der har gået i Mini-SFO, og hvilke, der ikke har. De, der kender skolen, har en større tryghed og udfarenhed end de andre.

Sene skolestartere og omgængere

Engholmskolen har de foregående år haft 7-8 børn, som er begyndt i skole et år senere, end deres alder foreskriver. I år har de imidlertid oplevet et lidt lavere antal, fordi forældrene har skullet søge om det. Samlet er det ikke Lisbeths oplevelse, at overgangssamarbejdet har ændret ved antallet af sene skolestartere: *“Vi ser ofte, at hvis der er nogen, der er umodne, så hænger de bagefter hele tiden. Det er synd, hvis man skal hænge med det yderste af neglene i hele skoletiden.”*

De børn, der én gang er startet i Mini-SFO eller skole, sendes ikke tilbage til børnehaven, hvis det besluttes, at de bør vente et år. Alle børn, der har gået i Mini-SFO, starter derfor i børnehaveklassen. De tilknyttes herefter igen Mini-SFO'en, når den starter i foråret. Lisbeth uddyber og fortæller, at *“vi har dem jo i skolen, selvom de er startet for tidligt. Vi kan ikke sende dem tilbage til børnehaven. De er hos os i børnehaveklassen, og så er de gået tilbage og begyndt igen i Mini-SFO'en, når den er startet op i februar. Børnehaven er jo tom for store børn. Barnet er taget ud og blevet flyttet, og skulle det så tilbage 1. august eller 1. september og gå sammen med nogle, der er små... Nej, det er ikke udviklende. Så må vi hellere tilgodesee dem bedst muligt i vores børnehaveklasser. Og de prøver jo også at arbejde med nogle af dem i mindre grupper på tværs af klasserne, så de også kan få tilgodeset nogle af de behov, de har for f.eks. at lege.”*

Læs interview med forælder til børn på Engholmskolen om oplevelserne med skolestart (link: [Afor.pdf](#))